
RAPPORT

Kartlegging av naturtyper i forbindelse med Todalsfjord-prosjektet i Todal og Sunndal kommuner, Møre og Romsdal

Kunde:

Statens vegvesen

Prosjektnummer:

10206303

Dato:

15.08.2019

Rev:

01

Sammendrag

Sweco gjennomførte på oppdrag fra Statens vegvesen en naturtypekartlegging i de fem delområdene som inngår i Todalsfjordprosjektet sommeren 2018. På grunn av utvidelse av planområdet nordover, ble det gjennomført en supplerende kartlegging i et nytt delområde ved Ålvundfossen sommeren 2019. Vegetasjonen som ble registrert er vanlig forekommende i regionen, og det ble ikke registrert verdifulle naturtyper.

Fremmede arter forekommer først og fremst i tilknytning til bebygde områder og langs vei. Når det gjelder rødlistearter ble det registrert to arter: ask og alm.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	2
2	Metode	3
2.1	Datagrunnlag	3
2.2	Feltarbeid	3
3	Resultater	4
3.1	Ålvundfossen I	4
3.2	Ålvundfossen II	6
3.3	Rakaneset	8
3.4	Skifteshammaren	12
3.5	Svinvika	15
3.6	Kammen - Nausta	18
4	Kilder	20
4.1	Skriftlige kilder	20
4.2	Databaser m.m.	20

1 Innledning

Statens vegvesen skal utarbeide en kommunedelplan med konsekvensutredning for Todalsfjordprosjektet på fv. 670. Prosjektet skal gi en fergefri forbindelse mellom Sunndal og Surnadal kommuner over Todalsfjorden. Det foreligger to alternativer, begge med tunnel fra Ålvundfossen i Sunndal kommune. Denne vil enten ende opp ved Rakaneset eller Skifteshammaren på Sunndalssida av Todalsfjorden. Derfra planlegges bru mellom Rakaneset til Svinvika eller Skifteshammaren til Kammen/Nausta i Surnadal kommune.

I denne forbindelse har Sweco på oppdrag fra Statens vegvesen sommeren 2018 og 2019 gjennomført en naturtypekartlegging etter DN-håndbok 13. Denne rapporten omtaler funna fra denne kartlegginga, og skal inngå som kunnskapsgrunnlag for naturmangfold i konsekvensutredningen.

Geografisk beliggenhet av de fem delområdene som inngår i planområdet (pr. august 2019) er vist i Figur 1 og Figur 2.

Figur 1 Planområdets beliggenhet i regionen (Kart: Sweco. Kartgrunnlag: Kartverket Geovekst og kommuner - Geodata AS).

2.1 Datagrunnlag

2.2 Feltarbeid

Det ble fokusert på områder som ble identifisert som spesielt interessante gjennom forarbeidet, men alle områder med sammenhengende naturlig vegetasjon innenfor delområdene ble

undersøkt. DN-håndbok 13 med tilhørende veiledningsmateriell og utkast til faktaark (Miljødirektoratet 2014) ble brukt som utgangspunkt for kartleggingen.

Fremmede arter som klassifiseres i risikokategoriene *høy risiko* (HI) og *svært høy risiko* (SE) (oppført på Fremmedartslista 2018, Artsdatabanken (2018)) ble stedfestet og dokumentert med foto. Økologisk risiko kvantifiserer i hvilken grad de fremmede artene påvirker naturmangfoldet. Forekomster som var registrert fra før ble ikke registrert på nytt.

Når det gjelder rødlistearter (oppført på den norske rødlista) måtte artene være i kategoriene *nær truet* (NT), *sårbar* (VU), *sterkt truet* (EN) eller *kritisk truet* (CR) for å bli registrert. Kategoriene forteller hvor høy risiko artene har for å dø ut hvis dagens situasjon vedvarer.

Arter som står oppført på Fremmedartslista (Artsdatabanken, 2018) eller Norsk rødliste for arter (Artsdatabanken, 2015) ble dokumentert med foto og er nøyaktig stedfestet.

Registreringene av de nevnte artene ble stedfestet og dokumentert med foto og i ettertid lagt inn i Artsobservasjoner som er Artsdatabankens rapportsystem for arter. Dataene er tilgjengelige via Artskart <https://artskart.artsdatabanken.no/>.

3 Resultater

Det ble ikke registrert noen verdifulle naturtyper (jf. DN-håndbok 13 med tilhørende faktaark fra 2014) i noen av de seks delområdene. Dette kapitlet gir derfor en kortfattet, generell beskrivelse av flora og vegetasjon, samt forekomster av fremmede arter i kategoriene HI og SE, samt rødlistearter.

3.1 Ålvundfossen I

Planområdet Ålvundfossen I i Sunndal kommune er avgrenset i Figur 3.

Figur 3 Avgrensning av delområde Ålvundfossen I i Sunndal kommune – mulig avkjøring og tunnelportal (Kart: Sweco. Kartgrunnlag: Kartverket Geovekst og kommuner - Geodata AS).

Området har mye jord- og skogbruk, noe vegetasjonen i området bærer sterkt preg av (Figur 4). På vestsiden av rv. 70 er det dyrket mark og noe grøftet myr. Arealer med naturlig, urørt vegetasjon forekommer ikke i denne delen av delområdet.

I lia på østsiden av rv. 70 er det hogstfelt, et større plantefelt med gran, noe beitemark men også noe naturlig skog. Beitemarka er gjødslet, og beitemark, hogstfelt og granplantefelt er av liten verdi i biologisk mangfoldsammenheng. Innenfor området med plantet gran forekommer mindre arealer med naturlig blandingsskog (Figur 5). Typiske vegetasjonstyper er bærlyngskogutforminger og småbregneskog. Furu, gråor og bjørk er dominerende treslag, mens blåbær, smyle og hengeving er vanlige arter i feltsjiktet.

Ingen av vegetasjonstypene i området karakteriseres som verdifulle naturtyper (jf. DN-håndbok 13 og utkast til faktaark 2014). Det er ikke registrert rødlistede eller fremmede, uønskede plantearter i lokaliteten.

Figur 4 Kulturpåvirket vegetasjon dominerer i planområdet.

Figur 5 Blandingsskog vokser stedvis i området med plantet gran.

3.2 Ålvundfossen II

Planområdet Ålvundfossen II i Sunndal kommune er avgrenset i Figur 6.

*Figur 6 Avgrensning av delområde Ålvundfossen II i Sunndal kommune – mulig avkjøring og tunnelportal
(Kart: Sweco. Kartgrunnlag: Kartverket Geovekst og kommuner - Geodata AS).*

Delområdet Ålvundfossen II ligger på østsiden av fv. 70, og er en fortsettelse av delområdet Ålvundfossen I (Figur 2 og Figur 6). Det ligger tre boligeiendommer innenfor delområdet. Delområde I og II har lignende kvaliteter, men i delområde II dominerer dyrket mark (grasproduksjon). Størstedelen av skogen er også her plantet, men innimellom forekommer det mindre arealer med naturlig, og stedvis relativt storvokst blandingsskog med flere eldre furutrær (Figur 7).

Typiske vegetasjonstyper er bærlyngskogutforminger og småbregneskog, slik som i delområde I. Det finnes også små arealer med ren gråorskog som nesten utelukkende består av jevnstore og relativt unge trær, med noen få eldre individer i utkantene (Figur 8 a)). Skogbunnen er fuktigere her enn ellers i området, og små- og storbregner og høystauder dominerer i feltsjiktet. Springfrø er også svært vanlig i den fuktige skogbunnen. Det renner flere små bekkesig gjennom området. Rundt disse er vegetasjonen frodigere enn ellers i området, med storbregne- og høystaudeskovvegetasjon.

Ingen av vegetasjonstypene i området karakteriseres som verdifulle naturtyper (jf. DN-håndbok 13 og utkast til faktaark 2014). Det ble heller ikke registrert rødlistede plantearter i lokaliteten.

Den fremmede arten platanlønn ble registrert i tilknytning til både bebyggelse og naturskog (Figur 8 b)). Ved bebyggelsen langs fv. 70 vokser de to fremmede artene hagelupin og skogsskjegg. Alle de registrerte fremmede artene har status SE på fremmedartslista (Artsdatabanken, 2018).

Figur 7 Store deler av planområdet benyttes til grasproduksjon. I liene dominerer granplantefelt med spredte arealer av naturskog.

Figur 8 a) Felt med naturskog bestående av gråor. b) Den fremmede arten platanlønn forekommer flere steder.

3.3 Rakaneset

Rakaneset på vestsiden av Todalsfjorden er én av to alternative plasseringer for tunnelpåhugg og brufeste. Som en kan se av ortofotoet (Figur 9), er området sterkt preget av jord- og skogbruk.

Figur 9 Rakaneset i vest (Sunndal kommune). (Kart: Sweco. Kartgrunnlag: Kartverket Geovekst og kommuner - Geodata AS).

Skogen i dette området består hovedsakelig av plantet granskog. Det er også plantet en god del sypress i deler av området (Figur 10). Områder hvor det tidligere har vært hogst og beite, er ofte gjengrodd med tett løvskog, men også de planta treslaga har fått etablert seg godt på tidligere åpne områder.

I den sørvestlige delen av delområdet og videre oppover lia, vokser det storvokst furuskog av blåbærutforming (Figur 11). Einer og bjørk opptre også. Den desidert vanligste arten i bunnsjiktet er blåbær, men på mer skyggefulle områder kommer smyle og småbregner inn. Forekomst av gamle stubber, og lite død ved, tyder på at det har vært drevet hogst tidligere.

Figur 10 Plantefelt med gran og sypress dominerer skogen på Rakaneset.

Jordene på nedsiden av gårdsveien, nærmest sjøen, brukes til fôrproduksjon (Figur 12). Jordene gjødsles, og er ikke av interesse i forhold til naturmangfold.

Figur 11 Furuskog av blåbærutforming.

Figur 12 Dyrkamark på Rakneset. Svinneset/Svinvika ses på motsatt side av fjorden.

Jordene rundt bolighuset ligger brakke. I følge grunneieren gikk det sau på beite der tidligere, men beitet opphørte for noen år tilbake. Jordet som ligger like nordvest for bolighuset er det mest artsrike (Figur 13). Det at jordet ligger inntil husa, og den forholdsvis jevne overflaten på jordet, tilsier at området tidligere kan ha vært brukt til slåttemark. Forekomsten av flere nitrofile arter tyder på at området er gjødslet. Arter som forekommer er marikåpe spp., engsyre, engsoleie, sølvbunke, bringebær, skogburkne, gullris, myrfiol, hvitbladtistel, hårfrytle, kveke, gulaks, skogstjerne, hvitveis, tepperot, englodnegras, nyseryllik, legeveronika. Det er noe oppslag av rogn og bjørk, noe som er typisk i en gjengroingsfase. Helt vest i lokaliteten ble det registrert et tjuetalls individ av skogmarihånd og et par individ grov nattfiol.

Selv om arealet har kvaliteter som tilsier at det har vært brukt som naturbeite-/slåttemark (jf. DN-håndbok 13 og utkast til faktaark 2014), gjør graden av gjengroing og det lave antallet karakteristiske engarter (jf. NiN-systemet) at lokaliteten ikke kvalifiserer til å komme under definisjonen *slåttemark eller naturbeitemark*.

Ingen av vegetasjonstypene i området karakteriseres som verdifulle naturtyper (jf. DN-håndbok 13 utkast til faktaark 2014). Det ble heller ikke registrert rødlistede plantearter i delområdet.

Figur 13 Tidligere slåtte-/naturbeitemark under gjengroing. Innehar ikke kvaliteter som kvalifiserer til å avgrenses som verdifull naturtype.

Det ble observert flere fremmede arter i området. Det er blant annet plantet syress (art usikker) og douglasgran, men bare rynkerose er oppført på Fremmedartslista i kategori HI eller SE (Figur 14). Rynkerose kategoriseres som SE-art, og kan spesielt i strandsonen lett spre seg og ta over

for den naturlige vegetasjonen. Arten spres gjerne ved at nyper flyter i land fra sjøen og etablerer seg på åpne områder i strandkanten.

Figur 14 Rynkeroose (SE) har etablert seg i strandkanten ved Rakaneset.

3.4 Skifteshammaren

Skifteshammaren ligger langs fjorden en knapp km sørøst for Rakaneset. Planavgrensning og oversiktsbilde er vist på hhv. Figur 15 og Figur 16. I dette området er den andre mulige plasseringen av tunnelpåslag og brufeste. Dersom brufestet plasseres her, vil brua blir ført over til Kammen/Nausta (omtales i kap. 3.6).

Figur 15 Delområde Skifteshammaren. (Kart: Sweco. Kartgrunnlag: Kartverket Geovekst og kommuner - Geodata AS).

Figur 16 Skifteshammaren sett fra Svinvika.

Terrenget er bratt og skogkledd uten bebyggelse eller veiforbindelse. Det er en del bergvegger, som navnet antyder. Vegetasjonen i den nordlige halvdelen av planområdet domineres av et plantefelt med gran og noe syress.

Plantefeltet skilles fra den naturlige skogen av en berghammer. Furu dominerer på de høyeste, tørreste partiene (Figur 17), mens relativt småvokst bjørkeskog med innslag av selje, gråor, furu

og einer dominerer i søkkene og langs sjøen (Figur 18). Blåbærskog av blåbær-/blåbær-skrubbær-utforming er mest utbredt. Det finnes imidlertid små arealer med mer næringskrevende vegetasjon med arter som hassel, myske og teiebær.

Det er lite død ved i området, men i den søndre delen ble det observert noen liggende seljer overgrodd med moser, samt én selje med bikkjenever. Dette indikerer et fuktig klima, og er svært vanlig i denne regionen. I den sørlige delen av planområdet, i Ingridvika, ble det observert stubber etter hogde trær. Forekomster av bringebær og sølvbunke kan bety at det har gått husdyr på beite her.

Ingen av vegetasjonstypene i området karakteriseres som verdifulle naturtyper (jf. DN-håndbok 13). Det ble ikke registrert rødlistede arter eller fremmede plantearter i kategori HI eller SE i delområdet.

Potensialet for rødlistearter vurderes som lite, men det kan ikke utelukkes at det finnes rødlistearter. I så fall vil det først og fremst være snakk om lav-, sopp- eller mosearter.

Figur 17 Blåbærskog av blåbær-utforming i tørre partier.

Figur 18 Løvskog av blåbær-skrubbærutforming vokser helt ned til fjorden i den sørligste delen av planområdet.

3.5 Svinvika

Svinvika ligger på østsida av Todalsfjorden. Brua blir ført over hit dersom det blir tunnelpåslag og brufeste ved Rakaneset. Ortofoto med planavgrensning er vist i Figur 19.

Figur 19 Delområde Svinvika. (Kart: Sweco. Kartgrunnlag: Kartverket Geovekst og kommuner - Geodata AS).

Terrenget ved Svinvika er relativt slakt i forhold til de andre lokalitetene omtalt i denne rapporten. Delområdet er preget av landbruk og infrastruktur (Figur 20). Nordre tunnelåpning på Todalsveien ligger innenfor planområdet.

Nord for gårdene ligger Svinviks arboretum. Dette er en botanisk hage som drives i regi av Nordmøre museum. Hagen består av en stor samling av rododendron- og bartretyper, i tillegg til stauder, prydbusker og frukttrær.

Figur 20 Landskapet i Svinvika preges av jordbruk.

Det er en del naturlig skogsvegetasjon mellom gårdene og fjorden. Skogen består i all hovedsak av artsfattig, og temmelig ensartet furuskog av blåbærskogutforming (Figur 21). Denne strekker seg helt ned til svabergene. Mot jordene er det større innslag av løvtrær som selje, osp og bjørk. Skogen i lia på østsiden av veien er påvirket av hogst og skogsveier. I nedre del vokser det delvis opp tett småskog, mens det lenger oppe i lia er planlagt en del gran.

Ingen av vegetasjonstypene i området karakteriseres som verdifulle naturtyper (jf. DN-håndbok 13 og utkast til faktaark 2014).

Figur 21 Storvokst furuskog av blåbærskogsutforming vokser langs fjorden.

Den naturlige vegetasjonen i området bærer preg av nærheten til arboretumet og bebyggelsen. Det vokser for eksempel rododendron spredt i furuskogen, og mispel (sannsynligvis sprikemispel) ble registrert helt nede i sjøkanten. Flere steder, spesielt ned mot fjorden, forekommer storvokste planter av tuja og sypresser. Hagelupin er vanlig langs veiene i området (Figur 22). De fleste «rømlingene» fra arboretumet er karakterisert som fremmede arter (Fremmedartslista, 2018), men få har status som HI- eller SE-arter. I Tabell 1 er HI- og SE-arter både fra tidligere registreringer og dette prosjektet opplistet. Arter som er registrert i selve arboretumet er ikke inkludert.

Figur 22 Hagelupin (SE) er en vanlig fremmed, uønsket art i delområdet.

Tabell 1 Oversikt over fremmede arter oppført på den norske Fremmedartslista (2018).

Art	Økologisk risiko	Merknad
Hagelupin	SE	Langs Todalsveien, samt ved bebyggelsen
Mispel spp.	SE	Spredt i skogen rundt arboretumet, langs fjorden
Rødhyll	SE	Spredt
Sitkagran	SE	Forekommer flere steder
Kjempespringfrø	SE	I veikant (Vikaveien) sør i planområdet
Platanlønn	SE	Spredt i planområdet
Gyvel	SE	Langs vei nordvest for arboretumet
Spansk kjørvel	SE	Langs vei ved Bleikhammaren
Hjertebergblom	HI	Langs vei ved Bleikhammaren
Storlind	HI	Langs vei ved Bleikhammaren

Ask og alm forekommer spredt i området. Dette er arter som er relativt vanlige i kulturlandskapet, bl.a. som tuntrær, og som lett sprer seg. Begge artene har status VU på rødlista.

3.6 Kammen - Nausta

Kammen ligger på østsida av Todalsfjorden, ca. 1 km sør for Svinvika (Figur 23). Her blir brufestet plassert dersom det blir tunnelpåslag og brufeste ved Skifteshammaren.

Figur 23 Delområde ved Kammen – Nausta. (Kart: Sweco. Kartgrunnlag: Kartverket Geovekst og kommuner - Geodata AS).

Lia nord-nordvest for småbruket ved Kammen har artsfattig furuskog av blåbærutforming (Figur 24). Blåbær og einstape dominerer i skogbunnen. Skogen er stedvis noe grunnlendt, med en del bart berg. Her dominerer røsslyng feltsjiktet. I tillegg til den dominerende furua, er det innslag av løvtrær og einer. Ved gården er det noe innslag av storvokst, osp.

Figur 24 Furuskog av ulike utforminger dekker Kammen.

Ingen av vegetasjonstypene i området karakteriseres som verdifulle naturtyper (jf. DN-håndbok 13 og utkast til faktaark 2014).

Ved gården er det noe dyrkamark. Det vokser flere større grantrær rundt jordet, og ved husa er det naturlig nok en del kulturplanter. Ingen av artene er oppført på Fremmedartslista, men unntak av hagelupin (SE). Denne arten er generelt svært utbredt langs Vikaveien (Figur 25 b).

Det ble ikke registrert rødlistearter i delområdet.

Figur 25 a) Dyrkamark ved gården Nausta. b) Hagelupin er svært utbredt langs Vikaveien.

4 Kilder

4.1 Skriftlige kilder

Aune, E.I. 2005. Kartlegging av biologisk mangfold (naturtyper) i Surnadal kommune. – NTNU Vitensk.mus. Rapp. bot. Ser. 2005-1: 1-52.

Blom, H. H., Gaarder, G., Ihlen, P. G., Jordal, J. B. & Evju, M. 2015. Fattig boreonemoral regnskog – et hotspot-habitat. Sluttrapport under ARKO-prosjektets periode III. – NINA Rapport 1169. 97 s.

Gaarder, G. & Hanssen, U. 2015. Supplerende naturtypekartlegging i Surnadal kommune i 2014. Miljøfaglig Utredning notat 2015-2.

Gaarder, G. & Hanssen, U. 2015. Supplerende naturtypekartlegging i Sunndal kommune 2013. Miljøfaglig Utredning Rapport 2015-02. ISBN 978-82-8138-752-2.

Gaarder, G., Flynn, K. M. & Hanssen, U. 2011. Supplerende naturtypekartlegging i Surnadal kommune. Miljøfaglig Utredning rapport 2011-22. ISBN 978-82-8138-477-4.

Gaarder, G. & Stenberg, I. 2009. Biologisk mangfold i Surnadal kommune. Supplerende naturtypekartlegging. Miljøfaglig Utredning Rapport 2009:33. ISBN 978-82-8138-362-3.

Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge

Jordal, J.B. 2018. Kartlegging av truede beitemarkssopper i 2017. Rapport J.B. Jordal nr. 2 - 2018. 27 s.

Jordal, J.B., Wangen, K., Tellnes, S., & Gaarder, G. 2016. Naturtypekartlegging i Møre og Romsdal i 2016, med vekt på revisjon av skoglokaliteter. Rapport J.B. Jordal nr. 1 - 2017. 168 s.

Miljødirektoratet. 2014. Miljødirektoratets veileder for kartlegging, verdisetting, og forvaltning av naturtyper på land og i ferskvann. Utkast til faktaark som skal brukes ved kartlegging i 2014.

Miljødirektoratet 2006. Kartlegging av naturtyper – verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13 2. utgave 2006 (oppdatert 2007).

4.2 Databaser m.m.

- Miljødirektoratet:

<http://kart.naturbase.no/>

- Norges geologiske undersøkelse (NGU):

<http://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>

- Skog og Landskap:

<http://kilden.skogoglandskap.no>

- Artsdatabanken:

<https://artskart.artsdatabanken.no/>

<https://artsdatabanken.no/Rodliste>

<https://artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>

<https://www.artsdatabanken.no/NiN>

- Fylkesmennene og fylkeskommunene i Møre og Romsdal og Trøndelag:

<http://www.gislink.no/Html5/>